

Målnummer: 856-05 **Avdelning:** 1

Avgörandedatum: 2006-05-19

Rubrik: Kammarrätt har inte ägt att återförvisa ett mål om företrädaransvar till länsrätt enbart i syfte att parterna skulle pröva om förutsättningar finns att ingå en överenskommelse om betalningsskyldigheten. Ingående av en sådan överenskommelse har ansetts möjlig även om målet är under handläggning i kammarrätt.

Lagrum:

- 12 kap. 6 §, 6 b § och 7 c § skattebetalningslagen (1997:483)
- 34 § andra stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Rättsfall:

REFERAT

Skatteverket yrkade i ansökan att länsrätten skulle förplikta L.L. att till staten utge LBB Aktiebolags (bolaget) obetalda skatter och avgifter om sammanlagt 598 696 kr.

Länsrätten i Stockholms län (2004-05-19, ordförande Eberhardt) yttrade: Enligt 12 kap. 6 § första och andra styckena skattebetalningslagen (SBL) är, om någon i egenskap av företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har gjort föreskrivet skatteavdrag, företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala belopp som har bestämts enligt 11 kap. 19 § jämte ränta. Om en företrädare för en annan juridisk person än ett dödsbo i övrigt uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har underlåtit att betala skatt enligt SBL är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala skatten och räntan på den. Betalningsskyldigheten är knuten till den tidpunkt vid vilken skatten ursprungligen skulle ha betalats enligt vad som anges i 10 kap. och 16 kap. SBL. - Enligt 12 kap. 6 b § SBL får, om det finns särskilda skäl, företrädaren helt eller delvis befrias från betalningsskyldighet enligt 6 §. - Länsrätten gör följande bedömning. - L.L. är i sin egenskap av styrelseledamot och VD företrädare för bolaget och därmed ansvarig för att bolagets skatt enligt SBL betalas. Enligt vad som kommit fram av utredningen i målet har skatten inte betalats. Skatteverkets påstående att underlåtenheten varit uppsåtlig eller skett av grov oaktsamhet har i länsrätten lämnats utan bestridande. L.L. har inte heller i länsrätten uppgett något skäl till att han underlåtit att i rätt tid fullgöra betalningsskyldigheten för ifrågavarande skatter. Länsrätten finner att L.L:s underlåtenhet i detta avseende får anses ha skett i vart fall av grov oaktsamhet. Vad han uppgett i svar på Skatteverkets förfrågan föranleder inte någon annan bedömning. Han skall därför anses solidariskt betalningsskyldig jämte bolaget för det yrkade beloppet. Några särskilda skäl att befria honom helt eller delvis från betalningsskyldighet har inte framkommit. Skatteverkets ansökan skall därför bifallas. - Länsrätten förpliktar L.L. att solidariskt jämte bolaget till staten utge obetalda skatter om sammanlagt 598 696 kr.

L.L. överklagade länsrättens dom och anförde i huvudsak följande. Han drev först företaget som enskild firma och blev därefter rådd av revisorn att driva i aktiebolagsform. Allteftersom arbetena och anbudssummorna blev större så skulle risken för honom personligen vara mindre. In i aktiebolaget följde det med en illa skött bokföring. Först när det var sent fick han veta att den som skött bokföringen hade drabbats av sjukdom och avlidit. Han fick kontakt med en nystartad byrå och tyckte till en början att det fungerade bra men efter

hand tyckte han att kostnaden steg mycket för bokföringstjänsten. Han anlidade därför ytterligare en ny bokföringsbyrå som upptäckte att den förra inte hade skött bokföringen på rätt sätt. Eftersom bolaget hade drabbats av flera stora kundförluster så kom han efter med betalning av skatter, avgifter och leverantörsskulder. För att kunna betala dessa tog han på sig mer arbete. Efter det att den nya byrån hade tagit över blev det till en början bättre ordning på papperna men i efterhand har han sett att bokföraren inte bokfört från september 2002 fram till april 2003 och i och med detta har bolaget fått en hel del stora skönstaxeringar och många straffavgifter. När han drabbades av kundförluster hade han kontakt med Skatteverket bl.a. om att få anstånd med betalning av skatter och avgifter men det fick han inte utan skulderna gick till kronofogdemyndigheten. I och med detta kunde han inte få krediter så efter deras agerande förvärrades situationen drastiskt för honom. Bokföraren upprättade inte heller något årsbokslut och det ledde till att bolaget skulle likvideras om det inte kom in med en årsredovisning. - Det han har gjort som småföretagare är att göra det han kan bäst och lämnat bort hela bokföringen bl.a. för att han inte hann med och förhoppningsvis till en byrå som borde vara proffsigare på bokföring än han själv. - Utan att han tidigare blivit informerad om detta ringde en advokat och meddelade att bolaget var försatt i konkurs och att han skulle ställa in all verksamhet. Hans advokat hade veckan innan skrivit ett brev till PRV med begäran att de skulle dra tillbaka likvidationen och de väntade på svar. Om han hade fått arbeta vidare med företaget så hade han kommit på rätt köl med hårt arbete. Han har drabbats mycket hårt. Är det inte nog med att han förlorat mycket pengar på ohederliga kunder som inte har betalat för material och arbete som han utfört? Han vet inte hur han skall göra, han är familjefader och har fyra barn. Han försöker överleva så gott han kan med alla skulder. Han har tvingats ta på sig flera stora personliga lån som han försöker betala av men det är mycket svårt. Han är med på att göra en uppgörelse om en del av skulderna.

Skatteverket bestred ändring av länsrättens dom och anförde bl.a. följande. L.L. har, såsom styrelseledamot och VD, varit företrädare i bolaget och, som framgår av 8 kap. 3 § aktiebolagslagen, ansvarat för förvaltningen av bolagets angelägenheter samt haft att se till att bl.a. bolagets bokföring, medelsförvaltning och ekonomiska förhållanden i övrigt kontrollerats på ett betryggande sätt. Detta ansvar kan inte överlåtas på annan. Vad L.L. anförut angående av bolaget anlidade bokföringsbyråer fråntar inte L.L. detta ansvar. Att på sätt L.L. beskrivit driva bolaget vidare med skattemedel som riskkapital är ett förfarande som reglerna om företrädaransvar är till för att hindra. Att L.L. haft förhoppningar om att i framtiden få intäkter som skulle kunna betala förfallna skatter och avgifter utgör inte sådana särskilda skäl som krävs för hel eller delvis befrielse från betalningsskyldighet. - Staten har redan under utredningen av ärendet, innan ansökan lämnats in till länsrätten, informerat L.L. om möjligheten att träffa överenskommelse om betalningsskyldigheten. Han har inte visat intresse av att diskutera en överenskommelse tidigare under ärendets handläggning. Här är fråga om en överklagad länsrättsdom. Då länsrätten dömt i målet har möjligheten att ge en överenskommelse verkan på sätt som är beskrivet i 12 kap. 7 c § SBL passerats. Överenskommelse enligt 12 kap. 7c - 7e §§ SBL är av denna anledning inte längre aktuell och inte heller möjlig att träffa.

L.L. anförde i yttrande härefter bl.a. följande. Det är befängt att han inte skulle ha visat intresse för en uppgörelse. Han har känt sig vilseledd av Skatteverket som själva inte varit tydliga och öppna för att kunna göra en uppgörelse.

Kammarrätten höll den 7 oktober 2004 muntlig förhandling inom stängda dörrar på begäran av L.L.

Vid förhandlingen anförde L.L. bl.a. följande. Den uppkomna situationen har drabbat hans familj fruktansvärt hårt. Han har tagit på sig stora privata lån. Om de blir satta på bar backe nu så kan han inte ens hyra en lägenhet eftersom han har anmärkningar på sig. Han vill göra en uppgörelse; han har

aldrig sagt att han inte skall betala något alls.

Skatteverket vidhöll sin inställning och vad som tidigare anförts i målet.

Vid fortsatt skriftväxling anförde Skatteverket huvudsakligen följande. Här är fråga om en överklagad länsrättsdom och därför föreligger inte längre möjlighet att träffa överenskommelse. Vid en samlad bedömning finner staten inte att sådana skäl framkommit som innebär att staten kan sätta ned sitt yrkande.

L.L. anförde i yttrande därefter bl.a. följande. Efter den muntliga förhandlingen den 7 oktober 2004 tändes ett litet hopp om att få till stånd en överenskommelse med Skatteverket. Men när han läser Skatteverkets svar så tar verket ingen hänsyn till vad han sade om att hans familj ställs på bar backe. Varför är det så svårt att kunna göra en uppgörelse med staten. Han har aldrig sagt att han inte vill betala något.

Kammarrätten i Stockholm (2004-12-13, Nylund, Wijkman, Wahling Bexhed, referent) yttrade i beslut: Syftet med bestämmelserna om överenskommelse i mål om betalningsansvar enligt 12 kap. 6 § SBL är att, i fall då det kan antas vara till fördel både för den enskilde och för det allmänna, möjliggöra en mer flexibel form för reglering av betalningsansvaret än avgörande genom dom. - Av handlingarna i målet framgår att väsentliga uppgifter om de närmare omständigheterna kring betalningsunderlåtelse, den bristfälliga bokföringen och L.L:s ekonomiska förhållanden m.m. framkommit först under målets handläggning i kammarrätten, när möjligheten till en överenskommelse enligt 12 kap. 7 c § SBL inte längre kvarstår. - Dessa uppgifter torde ha stor betydelse för parternas bedömning av förutsättningarna för en överenskommelse och sådana omständigheter har inte framkommit i målet att en överenskommelse med nödvändighet skulle vara utesluten från allmän synpunkt. L.L. har visat vilja att ingå en överenskommelse och Skatteverkets i kammarrätten redovisade inställning härtill synes till stor del bero på det processuella läget. Att konstruktiva överläggningar i frågan inte kommit till stånd mellan parterna under målets tidigare handläggning synes i vart fall till del ha berott på missuppfattningar. För att möjliggöra fortsatta överläggningar mellan parterna innan frågan slutligt avgörs av domstol bör den överklagade domen således upphävas och målet återlämnas till länsrätten för fortsatt handläggning. - Kammarrätten upphäver den överklagade domen och överlämnar målet till Länsrätten i Stockholms län för fortsatt handläggning i enlighet med det ovan sagda. - Kammarrätten förordnar med stöd av 12 kap. 3 § sekretesslagen (1980:100) att sekretessen enligt 9 kap. 1 § samma lag skall bestå för de uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som förebringats vid kammarrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar och som inte tagits in i detta beslut.

Skatteverket överklagade hos Regeringsrätten och yrkade att kammarrättens beslut skulle undanröjas och att målet skulle återförvisas till Kammarrätten i Stockholm för prövning i sak av överklagandet av länsrättens dom. Till stöd för sin talan anförde Skatteverket bl.a. följande. Det finns inte någon skyldighet för parter att i ett mål om personligt ansvar enligt 12 kap. SBL alltid föra tillräckligt djupgående diskussioner om förutsättningarna att träffa en överenskommelse. Om sådana diskussioner i något fall över huvud taget inte har varit på tal utgör detta inte något hinder för domstolen att ändå döma i målet. En domstol kan inte förelägga en part att, mot partens uttryckliga vilja, träffa en överenskommelse med motparten. Huruvida en överenskommelse, enligt domstolens bedömning, är utesluten eller inte saknar således självständig betydelse. Eftersom staten ansett sig inte kunna träffa en överenskommelse har det återstått för domstolen att döma i målet och därvid ta hänsyn till samtliga omständigheter som förebringats. Kammarrättens återförvisningsbeslut innebär sålunda att domstolen i realiteten avstått från sin dömande uppgift. Domstolens förhoppning tycks vara att parterna skall träffa en överenskommelse i stället för att en domstol skall behöva meddela dom. Statens inställning till en uppgörelse, alternativt nedsättning av fordran, har

framförts i kammarrätten. Då möjligheten att träffa överenskommelse inte längre finns sedan länsrätten dömt i målet har staten inte heller tagit initiativ till att utreda under vilka premisser L.L., under kammarrättsprocessen, varit beredd att ingå överenskommelse. För det fall att frågan om återförvisning kommit upp i kammarrätten hade staten motsatt sig detta. Kammarrättens återförvisningsbeslut innebär således att länsrätten och ytterst parterna är skyldiga att se till att nya överläggningar om en eventuell överenskommelse kommer till stånd. Kammarrätten har tydligt tagit ställning till att förutsättningar funnits för en överenskommelse och att en sådan prövning borde ske. Utan ett undanröjande av länsrättsdomen är dock möjligheten att träffa en överenskommelse utesluten. Kammarrätten har därför konstaterat att "möjligheten till en överenskommelse enligt 12 kap. 7 c § SBL inte längre kvarstår". Beslutet innebär således i praktiken ett kringgående av det lagliga hindret mot att träffa överenskommelser efter det att länsrätten dömt i målet. Detta kan inte stå i god överensstämmelse med lagstiftarens klara ställningstagande i SBL att begränsa möjligheten att träffa en överenskommelse. Huruvida en möjlighet att träffa en överenskommelse efter det att dom fallit bör tillskapas är inte en fråga om innehållet i gällande rätt utan i stället en fråga de lege ferenda. Beslutet torde dessutom innebära ett mycket långtgående utnyttjande av domstolens möjligheter att återförvisa ett mål till lägre instans. Det enda syftet med kammarrättens beslut om återförvisning har varit att möjliggöra för L.L. att träffa en överenskommelse med staten. Att återförvisa ett mål enbart för att sätta en begränsande lagregel ur spel torde inte vara i enlighet med lagstiftarens avsikter med möjligheterna till återförvisning av mål till lägre instans. Av kammarrättens motivering kan vidare utläsas att domstolen beaktat vad den kallar "väsentliga uppgifter" som inte varit kända då möjligheterna att träffa överenskommelse fortfarande fanns. Detta kan inte tolkas på annat sätt än att rätten, vid en prövning i sak, skulle ha tagit hänsyn till detta och följaktligen ha nedsatt L.L.:s betalningsskyldighet. Staten har dock tydligt anfört att skäl till nedsättning saknas även efter beaktande av samtliga omständigheter som framförts av L.L. först i kammarrätten. Kammarrättens beslut om återförvisning kommer således enbart att innebära en onödig förlängning av tvisten. Något hinder för kammarrätten att låta de enligt domstolen "väsentliga uppgifterna" få genomslag i form av en nedsättning av betalningsskyldigheten har inte funnits. Staten har förväntat sig en prövning i sak i stället för att tvingas föra samma process på nytt i länsrätten och förmodligen, vid ett överklagande, i kammarrätten igen. Återförvisningsbeslutet bör därför upphävas av processekonomiska skäl.

L.L. delgavs Skatteverkets överklagande men hördes inte av.

Regeringsrätten (2006-05-19, Lavin, Nordborg, Eliason, Almgren, Knutsson) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Företrädare för en juridisk person kan enligt bestämmelser i 12 kap. SBL tillsammans med den juridiska personen åläggas betalningsansvar för bl.a. den juridiska personens skatter, s.k. företrädaransvar. Företrädaransvar kan komma i fråga bl.a. om en företrädare uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har underlåtit att betala skatt enligt SBL (6 § första stycket). Om det finns särskilda skäl, får företrädaren helt eller delvis befrias från betalningsskyldigheten (6 b §). En ansökan om betalningsskyldighet görs hos länsrätten (7 §). Det allmänna (Skatteverket eller kronofogdemyndigheten, se 65 a § skattebetalningsförordningen [1997:750]) och företrädaren får träffa en utomprocessuell överenskommelse om betalningsskyldigheten, om inte detta med hänsyn till företrädarens personliga förhållanden eller av annan anledning framstår som olämpligt från allmän synpunkt. Om talan om betalningsskyldighet har väckts vid domstol när överenskommelsen träffas, får överenskommelsen verkan först sedan talan i målet återkallats och målet avskrivits (7 c §). Om överenskommelsen fullföljs på överenskommet sätt inom rätt tid avstår staten från ytterligare anspråk på företrädaren rörande de skulder som omfattas av överenskommelsen (7 e §).

I det nu aktuella målet har kammarrätten, efter överklagande av L.L.,

undanröjt länsrättens dom om företrädaransvar och återförvisat målet till länsrätten i syfte att ge parterna möjlighet att träffa en överenskommelse om betalningsskyldigheten.

Den första fråga som Regeringsrätten har att ta ställning till är om kammarrättens återförvisningsbeslut är överklagbart. Enligt 34 § andra stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får talan mot beslut, varigenom mål återförvisas till lägre instans, föras endast om beslutet innefattar avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång. Kammarrättens beslut att återförvisa målet till länsrätten måste - även om detta inte sägs uttryckligen i beslutet - uppenbarligen grunda sig på uppfattningen att de objektiva och subjektiva förutsättningar som lagstiftningen uppställer för företrädaransvar föreligger i målet. Vid sådant förhållande är kammarrättens beslut överklagbart.

Vad härefter gäller frågan om kammarrätten ägt återförvisa målet till länsrätten på sätt som skett gör Regeringsrätten följande bedömning.

Talan om företrädaransvar väcktes före den 1 januari 2004 hos allmän domstol. Målen handlades då som dispositiva tvistemål, dvs. mål där förlikning är tillåten. Möjligheten att ingå förlikning i mål om företrädaransvar var oreglerad och enbart en följd av att målen handlades som dispositiva tvistemål. Förlikning kunde ingås även i högre instans. Förlikningsmöjligheten innebar att den myndighet som förde talan exklusivt disponerade över möjligheten att ingå avtal om betalningsskyldigheten av handläggnings- eller processekonomiska skäl. Dessa förhållanden kunde alltså inte bli föremål för bedömning av överprövande instanser. För att förlikning skulle komma i fråga brukade krävas att det förelåg omständigheter som kunde motivera att myndigheten gjorde gällande betalningsskyldighet endast för en del av den totala skulden. Den lagreglering av möjligheterna för det allmänna och företrädarkunden att ingå en överenskommelse som skedde i samband med att måltypen överflyttades till allmän förvaltningsdomstol avses inte innebära någon förändring i detta avseende. För att kravet i 12 kap. 7 c § SBL att det inte skall anses som olämpligt från allmän synpunkt att ingå en överenskommelse skall vara uppfyllt bör det föreligga handläggnings- eller processekonomiska skäl för att begränsa betalningsskyldigheten. Jfr prop. 1996/97:100 s. 444 och prop. 2002/03:128 s. 54.

Såväl Skatteverket som kammarrätten synes utgå från att möjligheten att ingå överenskommelse inte längre står till buds efter det att länsrätten meddelat dom i målet. Det förhållandet att mål om företrädaransvar nu handläggs vid allmän förvaltningsdomstol och möjligheterna att ingå överenskommelser har lagreglerats innebär emellertid inte i sig något hinder mot att parterna träffar en överenskommelse om betalningsskyldigheten under målets handläggning i kammarrätt. För att en sådan överenskommelse skall få verkan krävs dock att talan i målet återkallats, länsrättens dom undanröjts och målet avskrivits (se 12 kap. 7 c § SBL, jfr också 13 kap. 5 § rättegångsbalken).

Det är parterna som helt disponerar över möjligheten att ingå överenskommelse om betalningsskyldigheten. Lagstiftningen uppställer inte något krav på att förutsättningarna för att ingå en överenskommelse utreds. Domstolen kan inte heller ålägga parterna att föra diskussioner om möjligheterna att ingå en överenskommelse.

Skatteverket har på fråga av kammarrätten, om någon uppgörelse med L.L. kan bli aktuell i målet, förklarat att det inte längre är möjligt att träffa en överenskommelse och att förutsättningar för att sätta ned yrkandet om betalningsskyldighet inte föreligger. Kammarrättens agerande att då - i stället för att vid en sakprövning av omständigheterna i målet överväga om grunder för befrielse från betalningsskyldigheten föreligger - återförvisa målet till länsrätten i syfte att möjliggöra fortsatta överläggningar mellan parterna har, tvärt emot intentionerna med lagstiftningen, medfört att handläggningstiden för målet blivit längre än som varit nödvändigt.

Mot bakgrund av det anförda finner Regeringsrätten att kammarrätten inte ägt att i den situation som var för handen återförvisa målet till länsrätten.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten undanröjer, med bifall till överklagandet, Kammarrättens i Stockholm beslut i mål nr 4035-04 och återförvisar målet till kammarrätten för ny handläggning.

Regeringsrätten fastställer vad kammarrätten förordnat om sekretess.

Föredraget 2006-05-03, föredragande Norling, målnummer 856-05

Sökord: Överklagbarhet; Uppbörd

Litteratur: Prop. 1996/97:100 s. 444; prop. 2002/03:128 s. 54
